

DIN ISTORICUL PINACOTECII IEȘENE : CONTRIBUȚIA LUI ȘTEFAN DIMITRESCU LA DEZVOLTAREA VIEȚII ARTISTICE ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

GETA PASCAL

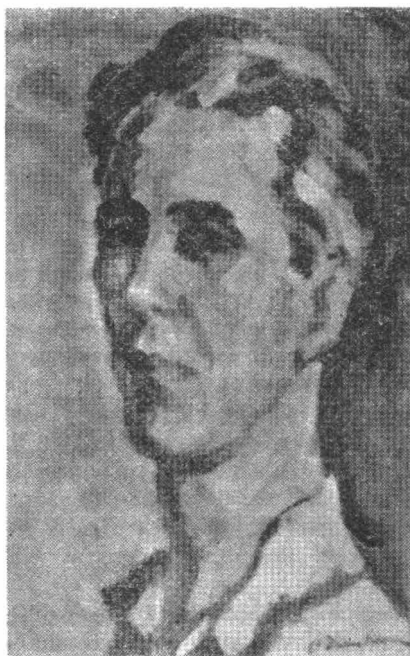
Personalitate marcantă a culturii românești de la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea, Ștefan Dimitrescu a fost, pe lângă un mare creator, unul din acei oameni de cultură care și-au înțeles epoca, desfășurându-și activitatea conform cerințelor ei de progres.

În aprecierea aportului pictorului Ștefan Dimitrescu la dezvoltarea artei și culturii românești, trebuie luat în considerație și un aspect al activității sale, destul de sumar cunoscut, acela de profesor și conducător de școală și pinacotecă. Animat de sentimente patriotice ca și înaintașii săi Panaiteanu, Stahi, Bardasare, Popovici, Ștefan Dimitrescu este acela care, prin acțiunile întreprinse, grăbește procesul de modernizare al vieții ieșene în perioada interbelică.

Crearea unui prielnic climat dezvoltării plasticii ieșene în spațiul cultural interbelic a fost determinat de trei coordonate : afirmarea unei întregi promoții de personalități artistice având comun crezul în valorile specifice ale artei naționale ; constituirea criticii de artă ca o disciplină de sine stătătoare, aptă de a-și demonstra semnificația în planul larg al culturii ; crearea unui public amator de artă, receptiv la sugestiile frumosului, dornic de a înțelege adevăratele valori. Aceasta a fost o etapă hotărâtoare pentru promovarea unor concepții artistice evolute și a unor creatori de elită, între care, un loc de seamă ocupă Ștefan Dimitrescu. Alături de contemporanii săi, Șirato, Tonitza, Han, el s-a manifestat în domeniul criticii de artă, dînd dovadă nu numai de pricepere profesională dar și de cea mai largă înțelegere a fenomenului artistic și de rolul acestuia în societate. Concepțiile sale asupra artei sînt cu atît mai importante pentru educarea gustului public și a afirmării adevăratelor valori, cu cît au apărut într-o perioadă cînd curente estetizante importante, se succedau și se demodau cu mare repeziciune. Ștefan Dimitrescu a luat atitudine împotriva celor care abdicau de la calitățile artei noastre, pentru împrumuturi sau imitații, pe care le denumeste „diletantism modernist“, considerînd lipsite de demnitate concesiile făcute gustului îndoielnic, prin acele producții fără calități artistice pe care le etichetează drept „copilării de vitrină negustorească“ sau „firmă de bragagerie de bilci“¹.

¹ Ștefan Dimitrescu : *Cronica plastică. Salonul Oficial 1927*. „Sinteza“ nr. 3/1927.

Prin acordarea unui loc de cinste în creația sa compoziției tematică el a dat un exemplu prețios celor ce se lăsau atrași exclusiv de peisaje și naturi moarte. În cronică asupra Salonului Oficial din 1927 elogiază faptul că „omul e reprezentat în majoritatea lucrărilor, față de alte expoziții, în care unii

artiști prezintă ... veșnic natură moartă cu vas, mere, carte ... natură moartă prea umplută cu vopsele și totuși ... goală². Stridențele și asperitățile îl supără, apreciind cromatismul discret și desenul simplificat. „Mă emoționează culoarea și sint pasionat de formă ; cînd o văd pe una mi se pare că-mi scapă cealaltă, caut încontinuu să le prind și să le mărit³, este confesiunea artistului aspirînd spre armonie. În articolele sale critice a subliniat în nenumărate rînduri influența pozitivă a creației populare asupra artei culte arătînd că „de la arta neagră ca și de la toate artele populare, modernul nu poate căpăta decît o mare lecție de sinceritate⁴. Ștefan Dimitrescu a înțeles sensul operei și valoarea clasicilor picturii românești. Pe Ștefan Luchian îl definește ca cel mai mare colorist al nostru „un iluminat, o inteligență vie, tovarășa unei sensibilități divine“, iar creația lui Nicolae Grigorescu pe care o apropie de lirismul pocziei lui Alecsandri o numește „un poem ademenitor al naturii, un miraj neîntrecut în cîmpul picturii românești⁵.

² *Ibidem*.

³ Ion Massoff : *Convorbire cu pictorul Ștefan Dimitrescu* (interviu) „Rampa“, 16 ianuarie 1925.

⁴ *Ibidem*.

⁵ Ștefan Dimitrescu : *Luchian*. „Universul literar“, nr. 27/1926.

Aceste reflecții asupra artei care concordă deplin cu opera sa sînt spicuiți din publicațiile vremii la care artistul a colaborat sporadic. Astfel îl găsim în 1922 făcînd cronică săptămînală la „Flacăra“, apoi în 1927 la revista „Sinteza“, ea însăși cu o viață efemeră. În Iași a publicat la „Lumea“, iar cu un an înainte morții a făcut parte din redacția revistei „Pagini Moldovene“. Alături de acestea, de o mare importanță pentru conturarea concepțiilor critice ale artistului, sînt interviurile luate de Petru Comarnescu, Ion Massoff, Francisc Șirato și alții, care au fost publicate în ziarele timpului. Multitudinea preocupărilor în anii puțini de care s-a bucurat, nu i-au permis o activitate amplă în domeniul criticii, altfel Ștefan Dimitrescu ar fi devenit și în acest domeniu o adevărată autoritate.

Concepțiile critice ale lui Ștefan Dimitrescu își găsesc expresia în activitatea de organizator și animator al unor asociații artistice ale timpului care, prin statutul sau programul lor, corespund noilor cerințe ale epocii.

La întoarcerea de pe front, în 1918, — unde a fost mobilizat la Marele Cartier General —, mișcarea plastică din țară era reprezentată de societatea „Tinerimea artistică“, „Bastion al artei academice, romantico-idilice“⁶. Ea nu mai corespundea noilor idealuri ale unor creatori, de aceea, dorind să se elibereze de tutela Tinerimii artistice, ei creează o asociație, de avangardă pentru acea epocă, denumită „Arta Română“. Ștefan Dimitrescu, impunîndu-se ca pictor matur, cu celebra compoziție „Morții de la Cașin“, devine membru fondator al asociației, semnînd la 9 martie 1918, în locuința sa din Iași „documentul de înfrățire al grupului Arta Română, alături de C. Ressu, N. N. Tonitza I. Theodorescu Sion, Traian Cornescu, Francisc Șirato, Theodor Pallady, Iosif Iser, Cornel Medrea, Oscar Han“⁷. Programul societății nou înființate era de a realiza o artă ancorată în realitate, străbătută de umanitate și orientată spre un specific autohton. Prima acțiune a Artei Române a fost organizarea unei expoziții în Iași la 18 aprilie 1918. După un timp societatea este transferată la București, unde, prin expozițiile din 1923—1924, își întărește și mai mult prestigiul, impunîndu-se țării întregi. Expoziția din 1924 aduce un spor calitativ artistic, prin efortul unor pictori de a prezenta lucrări dintre cele mai valoroase. „Cina“, expusă de Ștefan Dimitrescu este o demonstrație a aplicării statutului asociației în creația acestora, prin realizarea unor opere purtătoare de mesaj umanist și de specific național. Arta Română, a constituit, așa cum afirma O. W. Cisek în 1928 „societatea care de la 1917 începea a deveni reprezentativă prin cele mai de seamă eforturi pe tărîmul creației adevărate“⁸. Desființată temporar, este reanimată în 1927, dar Ștefan Dimitrescu nu mai figurează printre membrii societății, intrucît, cu un an înainte, împreună cu N. Tonitza, Fr. Șirato, O. Han formează „Grupul celor patru“ asociație care a jucat un rol însemnat în promovarea unei arte de prestigiu, timp de șapte ani; expozițiile acestui grup au constituit un exemplu de atitudine cetățenească, de probitate profesională și de înțelegere a rolului artei în societate. Grupul nu și-a alcătuit un anume program; pe cei patru i-a unit o con-

⁶ Petre Oprea: *Societăți artistice bucureștene (societatea Arta Română, 1918—1928)*. București 1969.

⁷ Barbu Brezeianu: *Gruparea Arta română*, „S.C.I.A.“, nr. 1/1964.

⁸ Oscar Waller Cisek: *Arta română*. Eseuri și cronici plastice, București 1967.

cepție comună despre artă precum și o caldă prietenie. Numitorul comun al operei lor este conținutul general uman și viziunea lor plastică modernă. Expozițiile acestui grup au fost adevărate sărbători plastice pentru public. Moartea neașteptată a pictorului Ștefan Dimitrescu pune capăt Grupului celor patru, care rămâne în istoria picturii noastre ca o generoasă constelație.

Mergînd pe aceleași deziderate ale artei, Ștefan Dimitrescu înființează în 1932 „Asociația Generală a Artiștilor Moldoveni” organizînd la Iași și prima expoziție, în atelierele Academiei de arte frumoase. Ca președinte al asociației, Dimitrescu instituie un regulament în care se arată că „scopul acestei asociații este stringerea rindurilor artiștilor în vederea promovării mișcării artelor plastice și a dezvoltării gustului pentru artă a publicului nostru”⁹.

Prin aceste acțiuni artistul se dovedește unul din cei mai de seamă animatori ai vieții artistice românești din prima jumătate a secolului nostru.

În aprecierea aportului pictorului Ștefan Dimitrescu la dezvoltarea artei și culturii românești trebuie luat în considerație și un alt aspect al activității sale, destul de sumar cunoscut, acela de profesor, rector și director de muzeu. Experiența cîștigă în tinerețe ca profesor la liceul din Alexandria, iar apoi în București la liceul „Gheorghe Lazăr” și „Spiru Haret”, este fructificată în 1927, cînd, obținînd prin concurs catedra de peisaj¹⁰, își începe apostolatul la Școala de arte frumoase din Iași. Învățămintul de la Iași, supus canoanelor academiste, cîștigă prin profesorul Ștefan Dimitrescu pe unul din luptătorii de frunte pentru o artă realistă, viguroasă și personală, pentru o artă legată de specificul poporului român. El aduce în învățămînt calitățile esențiale ale personalității sale: dragostea pentru muncă, pentru disciplină și mai ales marea sa pasiune pentru oameni. „De pe urma activității sale pedagogice – spunea Francisc Șirato – au apărut pe arena plasticii românești o seamă de talente bine pregătite... Omenia lui se manifesta sub toate formele, mai cu seamă era activă în domeniul plastic, de aceea profesoratul era un cîmp numai bine potrivit nevoii sale de împărtășire”¹¹. Între elevii săi se număra Nutzi Acontz, Aurel Băeșu, Otto Briesse, Victor Mihailescu-Craiu, Mihai Cămăruș, Călin Alupi, Nicolae Popa, Leandru Popovici ș.a., unii dintre aceștia fiind astăzi nume de prestigiu ale picturii noastre. Deviza sa permanentă față în față cu elevii, era: „Munca tenace plină de răspundere va trebui să fie rodul unei observații proprii urmărită cu tot sufletul și cu toată atenția”¹².

De numirea lui Ștefan Dimitrescu în 1929, ca director al Școlii de belle – arte în locul Gheorghe Popovici¹³, se leagă procesul de modernizare a

⁹ Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase. Fond 183, dosar 1932, fila 122: expoziția deschisă în sălile școlii de arte frumoase între 25 decembrie 1932 – 15 ian. 1933. Șt. Dimitrescu în programul expoziției se arată că „după această primă colaborare vom continua programul, nostru care prevede, ca pe lângă Iași să organizăm expoziții și în celelalte principale centre din Moldova”.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Francisc Șirato: *Ștefan Dimitrescu*. „Universul literar”, 5 mai 1940.

¹² *Cuvînt de deschidere a cursurilor anului școlar 1929*, apărut în „Lumea” din 18 octombrie 1929.

¹³ Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 13/1929 fila 1: prin decizia nr. 55507/1928, Ștefan Dimitrescu este numit director al școlii de arte frumoase și al pinacotecii din Iași, în locul lui Gheorghe Popovici, a cărui delegație încetează la 1 ian. 1929.

învățământului artistic ieșean, pe care l-a condus după principiul „lumină în ateliere, lumină pe pinzele studenților, cât mai multă lumină”¹⁴.

Dacă la Școala de arte frumoase din București, sub conducerea lui Camil Ressu au servit învățământul artiști de prestigiu ca D. Paciurea, Fr. Șirato, Jean Al. Steriadi, N. Dărăscu, C. Medrea, O. Han, care au contribuit prin ideile lor avansate la crearea unui învățământ modern, nu același lucru putem spune despre Iași, unde, în aceeași perioadă, activau profesorii V. Costin, A. D. Atanasiu, A. Naum, I. Mateescu, I. Cosmovici¹⁵, nume destul de obscure în arta noastră, și mai avansatul Octav Băncilă cu care a avut mai mult animozități, datorate opțiunii studenților pentru lecțiile de pictură ale lui Ștefan Dimitrescu. În acest context meritul necontestat în crearea unui climat prielnic dezvoltării unui învățământ conform cerințelor epocii, îi revine lui Ștefan Dimitrescu, care, prin acțiunile întreprinse, a creat un adevărat reviriment în școala ieșeană. El a acordat o mare atenție largirii orizontului cultural al studenților și, pentru a le cîștiga acestora cât mai multe drepturi, îi reunește în „Societatea clevilor Școlii de belle – arte”¹⁶. Dorind să organizeze excursii, conferințe și biblioteci, pe care le consideră strict necesare în formarea omului de cultură și neprimind fonduri din partea autorităților, apelează la instituțiile locale, solicitînd în acest scop, beneficiile unor reprezentații teatrale și cinematografice precum și locuri gratuite în favoarea studenților lipsiți de mijloace¹⁷. Ca viitorii artiști să cunoască marile valori ale trecutului, el cere Ministerului, prin nenumărate petiții, călătorii gratuite pentru studenți în scopul „vizitării muzeelor de artă, a monumentelor publice și a expozițiilor de artă din capitală, în interesul îmbogățirii cunoștințelor artistice”¹⁸. În același scop organizează la sediul școlii un ciclu de conferințe pe teme de istorie și estetică, susținute de conferențieri din Iași și București¹⁹.

Artistul nu a uitat grelele condiții în care și-a terminat studiile, de aceea, este mereu preocupat de a obține ajutoare pentru studenții nevoiași, cerînd sprijinul și încurajarea talentelor artistice și literare, ceea ce va însemna „un adevărat stimulent pentru cei mai distinși studenți ai noștri, complet lipsiți de mijloace”²⁰. În aceeași direcție, de încurajare și promovare a talentelor autentice a reușit să obțină de la Ministerul de Finanțe, acordarea bursei de perfecționare pe anul 1932, Academiei de Arte Frumoase din Iași, concursul fiind cîștigat de fostul student Nicolae Popa, pe atunci profesor suplinitor la liceul din Bacău²¹.

¹⁴ *Cupînt de deschidere a cursurilor anului școlar 1929*. „Lumea” 18 octombrie 1929.

¹⁵ Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 13/1929, fila 9 ; *gradații ale profesorilor școlii de arte frumoase*.

¹⁶ Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 14/1929, fila 125.

¹⁷ Cinematograful Elisabeta din Iași oferă școlii de belle-arte, beneficiile unor spectacole, „în favoarea studenților lipsiți de mijloace” ; Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 10/1931, fila 327.

¹⁸ Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, fila 238.

¹⁹ *Ibidem*, dosar 14/1929, fila 102.

²⁰ Șt. Dimitrescu solicită primarului Iașului o parte din fondul cultural al orașului, ca ajutor pentru studenții săraci : Arh. St. Iași, fond 183, ds. 10/1931 fila 319.

²¹ Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 1932, fila 4. Din corespondența purtată între Șt. Dimitrescu și Nicolae Popa care studia la Paris (corespondență aflată în arhiva Margaretei Weinbeg Dimitrescu, fiica artistului) reiese sprijinul material și moral oferit de profesor fostului său student.

Unei școli moderne de artă, așa cum o vedea artistul Ștefan Dimitrescu, îi erau necesare noi catedre de „gravură, desen și colorit“, pe care le solicită în dese rânduri, dar eforturile sale se lovesc mereu de conformismul forurilor tutelare.

Din arhiva Școlii de belle – arte reiese meritul deosebit pe care directorul ei l-a avut în trecerea școlii de arte din Iași la rangul de academie. În anul 1930 Ministerul Instrucțiunii Publice a instituit o comisie pentru întocmirea unui proiect de lege în scopul reorganizării și funcționării școlilor de arte frumoase din țară, comisie din care făceau parte Ștefan Dimitrescu și Camil Ressu directorii școlilor din Iași și București, Francisc Șirato, Oscar Han, Tudor Vianu, Busuiocanu și Dem. Z. Piclășeanu – directorul artelor de atunci²². În urma aplicării acestui proiect de lege, Școala de arte din Iași nu este trecută în rîndul institutelor superioare. Ștefan Dimitrescu, cu conștiința sa de luptător care nu cunoaște capitulara, întocmește un memoriu semnat și de ceilalți profesori, către Nicolae Iorga ministrul instrucțiunii – în care susține asimilarea școlii de belle – arte din Iași la învățămîntul superior, pe baza unor argumente logice și perfect întemeiate: la Iași este cea mai veche școală de artă din țară iar profesorii ei sînt numiți prin concurs, licența acestora fiind echivalentă cu cea universitară. Datorită intervențiilor sale prompte și pline de discernămint școala de artă din Iași intră în drepturile ei legale, Monitorul oficial din 17 iulie 1931 anunțînd transformarea ei în academie. Contribuția și meritul lui Nicolae Iorga în acest act sînt arătate în scrisoarea de mulțumire trimisă marelui cărturar de către Ștefan Dimitrescu și ceilalți profesori ieșeni, în care prezintă „omagiile și recunoștința lor marelui român și ilustrului profesor Nicolae Iorga, care înțelegînd înaintea tuturor rolul important al artelor în civilizație, a ridicat școala noastră la rangul de instituție superioară, de cultură artistică, așa cum îi este menirea“²³. Ca rector, și-a impus ideile lui înaintate despre ceea ce înseamnă un învățămînt modern, ce rol trebuie să aibă o școală superioară de artă în formarea viitorilor creatori. Memoriul adresat Ministerului pentru scoaterea la concurs a catedrei de artă decorativă,²⁴ este un autentic manifest în favoarea unei arte realiste, fără împrumuturi, cu un profund caracter autohton, „... în domeniul artelor decorative sîntem tributari străinilor din cauza pregătirii meșteșugărești insuficiente și a ignorării criminale a surselor noastre de inspirație națională ... mai în vechime la umbra mănăstirilor și a marilor noștri ctitori a înflorit arta făcută de mîini anonime, de zugrăvi bisericești și meșteri cu cunoștințe temeinice în aurărit, vestmîntărit, în sculptura în lemn și piatră precum și în tipăriturile și ilustrațiile de cărți cu atît mai mult acum, cînd invazia străinilor cu marfă de tarabă ne cotropesc și denaturează însușirile minunate ale poporului nostru ... școala din Iași merită și trebuie să aibă, dacă nu o secție completă, practică de arte decorative cum ar necesita pe viitor, cel puțin un bun profesor de învățămînt practic pentru decorativă, pentru gravură

²² Comisie întocmită prin decizia nr. 272/1930 (Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 27/1930, fila 18).

²³ Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 10/1931, fila 251.

²⁴ Catedra de artă decorativă neavînd profesor titular, a fost suplinită de pictorul Octav Băncilă.

și ilustrații²⁵. Concursul se desfășoară în spiritul exigenței proprii președintelui Ștefan Dimitrescu, astfel că, comisia de examinare avînd ca membru pe Cecilia Cuțescu Storek și Camil Ressu, numesc doar ca suplinitor al catedrei pe pictorul Troteanu²⁶, urmînd ca, prin Monitorul Oficial, să se anunțe un nou concurs pentru ocuparea definitivă a catedrei de artă decorativă.

Meritele lui Ștefan Dimitrescu în modernizarea școlii sînt atît mai mari, cu cît răspunde de destinele ei într-o perioadă grea financiară, de reducere a bugetului afectat școlilor, de reducere a catedrelor, a numărului profesorilor. Atunci cînd s-a impus aplicarea acestor măsuri la Iași, rectorul, cu energie, curaj și spirit de răspundere a arătat Ministerului că nu poate face nici un fel de reduceri întrucît școala ieșeană deja se află în inferioritate în ce privește numărul catedrelor și a mijloacelor materiale : „toate instituțiile de cultură superioară din țara noastră au fost înzestrate cu tot ce trebuie pentru a-și îndeplini menirea lor, academia noastră a rămas așa cum era mai înainte, cu un buget cu totul necorespunzător. Fără catedre absolut trebuitoare cum ar fi cea de gravură, desen și cea de pedagogie, totuși, Academia de Arte Frumoase de la Iași a întreținut o activitate artistică și didactică neîntreruptă și a făcut toate sacrificiile pentru a-și îndeplini datoria”²⁷. În aceste condițiuni precare Ștefan Dimitrescu reușește totuși să obțină înființarea unei catedre de pedagogie, insistînd pe lângă profesorul Mihai Ralea „a preda în mod gratuit pînă la înscrierea cursului în bugetul Ministerului”²⁸.

În dorința de a ridica învățămîntul pe o treaptă superioară care să creeze condițiile afirmării adevăratelor talente, „rectorul magnific” și-ar fi continuat acțiunea de înnoire a școlii de arte de la Iași, dacă nu l-ar fi surprins moartea numai la șase ani de activitate didactică și doi ani de conducător al academiei.

În ultimii ani de viață, a îndrumat și Pinacoteca ieșeană, pe drumul avansat al muzeelor europene, ca director al ei.

Nouă, astăzi, ne este hărăzit să ne prețuim înaintașul pentru străduința neobosită de a reorganiza și îmbogăți pinacoteca cu opere de artă dintre cele mai valoroase. Animat de aceleași sentimente patriotice ca și precursorii săi — Panaiteanu, Stahi, Bardasare, Popovici — Ștefan Dimitrescu este director onorific al muzeului, ducînd o adevărată luptă — cunoscută din nenumărate memorii pentru obținerea unui buget de întreținere a acestei colecții cu care „s-ar mîndri țările cele mai civilizate”. Memoriile sale vorbesc de situația vitregă a Pinacotecii de la Iași, care „... se află într-o situație jalnică, fără fonduri, clădirea necesitînd reparații radicale”. Ca adevărat înaintaș al epocii noastre, se arată mereu preocupat de conservarea valoroasei colecții arătînd necesitatea unor „instalații moderne de calorifer pen-

²⁵ Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 10/1931, fila 207 ; memoriu adresat Ministerului la 23 iunie 1931.

²⁶ Dintr-o listă cu mulți candidați pentru catedra de artă decorativă de la Iași, sînt selecționați pentru curs pictorii P. Iorgulescu Yor, Otto Briesce, A. Troteanu, P. A. Constantinescu.

²⁷ Arhivele Statului Iași, Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 1933, fila 273.

²⁸ Arhivele Statului Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 1932, fila 69.

tru păstrarea în timpul iernii a temperaturii normale²⁹. Insistențele sale nu sînt inutile, astfel că, în februarie 1933, se încheie reparațiile generale de la Pinacoteca Națională din Iași³⁰.

Spirit modern cunoscînd valoarea autentică a operelor de artă pe care le deține Iașul, se preocupă de popularizarea lor chiar și peste hotare. În 1931 trimite Institutului Internațional de cooperare intelectuală din Paris, catalogul Pinacotecii din 1925, alături de o serie de date referitoare la înființarea Pinacotecii Naționale din Iași³¹. De asemenea, pentru a face cunoscută școala de artă ieșeană și pictorii locali, ia legătura cu consulul S.U.A. din București ca, prin World Fellowship Congres, aceștia să poarte corespondență și schimb de lucrări cu pictorii străini³².

Lui Ștefan Dimitrescu i se datorește îmbogățirea muzeului ieșean cu lucrări reprezentative ale unor pictori moderni, într-o perioadă cînd, după însăși afirmația sa, „artiști români sînt slab reprezentați în colecțiile Ministerului, fără vreun criteriu anumit”³³. Din depozitele Ateneului și ale Muzeului Kalinderu, obține transferarea la Iași a opt lucrări de Nicolae Grigorescu și a 52 lucrări semnate de artiști ca Gh. Petrașcu, N. Tonitza, C. Ressu, Jean Steriadi, Elena Popcea, I. Theodorescu-Sion, Fr. Șirato, D. Ghiață, N. Dărăscu, Lucian Grigorescu ș.a.³⁴.

În dorința de a fi reprezentate cit mai bine marile noastre personalități, în Pinacoteca ieșeană, achiziționează 14 lucrări în desen și ulei de Gheorghe Asachi, din perioada studiilor sale la Roma, lucrări deosebit de importante pentru cunoașterea activității de pictor a acestui mare cărturar pe care-l definește ca „primul român inițiat în cultura artelor plastice în străinătate și ... primul îndrumător al culturii artistice și întemeietor al Pinacotecii din Iași”³⁵. Multe din operele aduse în muzeul ieșean prin intervenția neobosită a lui Ștefan Dimitrescu sînt și acum expunate de bază în colecția noastră.

Ne apare astăzi deosebit de importantă lupta pe care a dus-o artistul Ștefan Dimitrescu pentru reorganizarea învălămîntului pe trepte moderne, pentru crearea unor condiții mai bune, de studiu, de viață și de manifestare viitorilor artiști, pentru formarea unei pinacotei la nivelul celor din Europa. Cînd n-a găsit înțelegere n-a capitulat, acest creator de elită dovedind o autentică conștiință de luptător.

²⁹ Ștefan Dimitrescu împreună cu Jean Steriadi alcătuiesc inventarul pinacotecii ieșene cu evaluarea operelor de artă. Trimis Ministerului Artelor, acest inventar este însoțit de un memoriu în care solicită fonduri pentru reparații.

³⁰ În acești ani sediul pinacotecii era în vechea clădire a Academiei Mihăilene, astăzi demolată.

³¹ Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 10/1931, fila 312, 313; primul catalog tipărit al pinacotecii ieșene este redactat în 1925 de Octav Mînar.

³² Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond. 183, dosar 10/1931, fila 313.

³³ Ștefan Dimitrescu „Boabe de grlu”, nr. 3—4/1932. *Pinacoteca națională din Iași* (titlatură căpătată din anul 1865).

³⁴ Decizie de transfer nr. 238/1929 a Ministerului Cultelor și Artelor.

³⁵ Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase. Fond 183, dosar 14/1929, fila 237.

DE L'HISTOIRE DE LA PINACOTHÈQUE DE IASSY : LA CONTRIBUTION DE ȘTEFAN DIMITRESCO AU DÉVELOPPEMENT DE LA VIE ARTISTIQUE ENTRE LES DEUX GUERRES MONDIALES

R é s u m é

Personnalité marquante de l'époque d'entre les deux guerres mondiales, Ștefan Dimitresco a déployé au long de sa courte vie une prodigieuse activité de créateur, critique d'art, professeur, recteur et directeur de la Pinacothèque.

Il a organisé et animé les associations artistiques : „Astra Română” (1918), „Le groupe des quatre” (1926), „L'Association Générale des Artists moldaviens” (1932), dont le statut et le programme étaient conforme aux exigences de l'époque.

En 1927, il occupe par concurs le chaire de professeur à L'école de Belle-arts de Iassy. La nomination du professeur Ștefan Dimitresco — un des militants pour un art réaliste, vigoureux, spécifique national — a été un profit pour l'enseignement académiste jassyot.

En 1929 a été nommé le directeur de l'école de Belle-arts, puis en 1931, recteur de l'Académie. Ce fut le commencement du processus de modernisation de l'enseignement d'art de Iassy. Il a accordé un intérêt particulier à la formation intellectuelle des étudiantes ; il a aussi stimulé les talents authentiques.

Dans les dernières années de sa vie, le directeur de la Pinacothèque s'est préoccupé de l'enrichissement du patrimoine avec des œuvres de Nicolae Grigoresco, Gh. Petrașco, Nicolae Tonitza, Dimitrie Ghiață, Lucian Grigoresco. La problème de la conservation de cette valeurs collection l'a aussi intéressé.

Ștefan Dimitresco a été un véritable animateur de la vie artistique de Iassy.